

Sporiteľské zmluvy

Bratislava, máj 2015

Spotrebiteľské zmluvy, zmluvné podmienky, znevýhodnenie spotrebiteľa

Spotrebiteľské právo v podmienkach členstva Slovenskej republiky v Európskej únii sa vyznačuje prudkým rozvojom, no bohužiaľ v mnohých prípadoch je právne vedomie jednotlivých práv a povinností subjektov zúčastňujúcich sa na zmluvných vzťahoch relatívne nízke.

Jednoducho povedané, spotrebiteľia často krát ani len nepredpokladajú a netušia, že zmluvy, ktoré práve podpísali ich zaväzujú k plneniam, ktoré majú povahu nekalých zmluvných podmienok, sú pre nich nevýhodné, porušujú ich zákonné práva alebo iným spôsobom zasahujú do ich práv alebo že aj prípade vzniknutého problému, či sporu tu je možnosť riešenia.

Cieľom tejto brožúrky je jednoduché a jasné poskytnutie základných rád a informácií, poskytnúť základný prehľad v používaných znevýhodňujúcich podmienok vyskytujúcich sa v zmluvách. Taktiež poukázať na to, že i v prípade vzniku problému, či sporu, existujú efektívne spôsoby jeho právneho riešenia a pomoci.

Pod spotrebiteľské právo a spotrebiteľské zmluvy zahrňujú viacero prípadov ako sa na prvý pohľad môže zdať. **V prvom rade ide o všetky zmluvy, v ktorých na jednej strane vystupuje dodávateľ, teda osoba alebo firma, ktorá koná v rámci svojho podnikania a na strane druhej spotrebiteľ, teda zákazník, fyzická osoba.**

Spotrebiteľské zmluvy sú teda najmä:

- kúpno - predajné zmluvy
- leasingové zmluvy
- úverové zmluvy
- zmluvy o službách (napr. telekomunikačné služby, pripojenie k sieti Internet, dodávky energií)
- zmluvy o preprave osôb a vecí
- poisťné zmluvy
- zmluvy o zájazdoch
- zmluvy o vypožičaní (napr. vypožičanie automobilu)

Predmetné vzťahy sa riadia základnými právnymi predpismi, ktoré tvoria jadro a základné piliere spotrebiteľského práva.

Ide najmä o tieto predpisy, respektíve ustanovenia:

- **§ 52 až 54 Občianskeho zákonníka v platnom znení**, v ktorom je obsiahnutá všeobecná úprava spotrebiteľských zmlúv
- **Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov**, v ktorom sú definované povinné dojednania v spotrebiteľských úverových zmluvách
- **Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších právnych predpisov**, v ktorom sa upravujú práva spotrebiteľov a

povinnosti výrobcov, predávajúcich, dovozcov a dodávateľov, pôsobnosť orgánov verejnej správy v oblasti ochrany spotrebiteľa, postavenie právnických osôb založených alebo zriadených na ochranu spotrebiteľa (ďalej len "združenie") a označovanie výrobkov cenami vrátane práv a povinností pri predaji výrobkov a poskytovaní služieb, ak k plneniu dochádza na území Slovenskej republiky alebo ak plnenie súvisí s podnikaním na území Slovenskej republiky

- **Zákon č. 266/2005 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**, v ktorom sa upravuje ochrana spotrebiteľa pri finančných službách poskytovaných dodávateľom prostredníctvom prostriedkov diaľkovej komunikácie na základe zmluvy na diaľku a uzavieranie zmluvy na diaľku
- **Zákon č. 102/2014 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, v ktorom o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zmluvné podmienky:

Ako už bolo spomínané vyššie, všeobecné ustanovenia, ktoré upravujú zmluvné podmienky sú uvedené v Občianskom zákonníku v § 52 a nasl..

Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ sa použijú vždy ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie ustanovení Občianskeho zákonníka, sú neplatné.

Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

Spotrebiteľské zmluvy zároveň nemôžu obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, ktoré sa nazývajú neprijateľné zmluvné podmienky s výnimkou ak by boli individuálne dojednané pred podpisom samotnej zmluvy alebo ak by sa týkali hlavného predmetu plnenia a ceny.

Za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia:

- má spotrebiteľ plniť a s ktorými sa nemal možnosť oboznámiť pred uzavretím zmluvy (napr. ak bola zmluva podpisovaná mimo prevádzky/kancelárie dodávateľa na ulici pre domom)

- dovoľujú dodávateľovi previesť práva a povinnosti zo zmluvy na iného dodávateľa bez súhlasu spotrebiteľa, ak by prevodom došlo k zhoršeniu vymožitelnosti alebo zabezpečenia pohľadávky spotrebiteľa
- vylučujú alebo obmedzujú zodpovednosť dodávateľa za konanie alebo opomenutie, ktorým sa spotrebiteľovi spôsobila smrť alebo ujma na zdraví
- vylučujú alebo obmedzujú práva spotrebiteľa pri uplatnení zodpovednosti za vady alebo zodpovednosti za škodu (napr. obmedzenie záručnej doby, vylúčenie určitej skupiny vád a porúch, ktoré nemožno reklamovať)
- umožňujú dodávateľovi, aby spotrebiteľovi nevydal ním poskytnuté plnenie aj v prípade, ak spotrebiteľ neuzavrie s dodávateľom zmluvu alebo od nej odstúpi (napr. nevrátenie peňazí ak sa od zmluvy odstúpi)
- umožňujú dodávateľovi odstúpiť od zmluvy bez zmluvného alebo zákonného dôvodu a spotrebiteľovi to neumožňujú (napr. dojednanie, že dodávateľ môže kedykoľvek na základe svojho vlastného rozhodnutia odstúpiť od zmluvy aj bez uvedenia dôvodu)
- oprávňujú dodávateľa, aby bez dôvodov hodných osobitného zreteľa vypovedal zmluvu uzavretú na dobu neurčitú bez primeranej výpovednej lehoty (napr. dojednanie, v ktorom je dodávateľ oprávnený vypovedať zmluvu na základe vlastného rozhodnutia z akýchkoľvek dôvodov, pričom výpoveď je účinná dňom doručenia zásielky spotrebiteľovi)
- prikazujú spotrebiteľovi, aby splnil všetky záväzky aj vtedy, ak dodávateľ nespĺnil záväzky, ktoré vznikli (napr. ak má spotrebiteľ platiť za služby, ktoré doposiaľ ešte neboli zo strany dodávateľa dodané/splnené)
- umožňujú dodávateľovi jednostranne zmeniť zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve (napr. dojednanie, že dodávateľ môže na základe vlastného rozhodnutia kedykoľvek upraviť zmluvné podmienky aj bez uvedenia dôvodu)
- určujú, že cena tovaru alebo služieb bude určená v čase ich splnenia, alebo dodávateľa oprávňujú na zvýšenie ceny tovaru alebo služieb bez toho, aby spotrebiteľ mal právo odstúpiť od zmluvy, ak cena dohodnutá v čase uzavretia zmluvy je podstatne prekročená v čase splnenia
- požadujú od spotrebiteľa, ktorý nespĺnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nespĺnením jeho záväzku (napr. neprimerane vysoká zmluvná pokuta vo výške presahujúcej pôvodný záväzok)
- znemožňujú prístup k dôkazom alebo ukladajú spotrebiteľovi povinnosť niesť dôkazné bremeno, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný

vzťah, mala niešť iná zmluvná strana (napr. zmluvy a ich súčasti budú vyhotovené v dvoch kópiách, ktoré si však ponechá dodávateľ)

- v prípade čiastočného alebo úplného nesplnenia záväzku zo strany dodávateľa neprimerane obmedzujú alebo vylučujú možnosť spotrebiteľa domáhať sa svojich práv voči dodávateľovi vrátane práva spotrebiteľa započítať pohľadávku voči dodávateľovi (napr. zákaz vzájomného započítania pohľadávok, alebo prehlásenie spotrebiteľa, že sa vzdáva všetkých svojich práv)
- spôsobujú, že platnosť zmluvy uzatvorenej na dobu určitú sa po uplynutí obdobia, na ktorú bola zmluva uzatretá, predĺži, pričom spotrebiteľovi priznávajú neprimerane krátke obdobie na prejavenie súhlasu s predĺžením platnosti zmluvy (napr. ustanovenie, v ktorom sa zmluva automaticky predlžuje na 5 rokov alebo znovu poskytuje opakované plnenie, pričom spotrebiteľ môže prejavíť nesúhlas s opakovaním v lehote 5 dní pred koncom pôvodnej zmluvy)
- dodávateľa rozhodnúť o tom, že jeho plnenie je v súlade so zmluvou, alebo ktoré priznávajú právo zmluvu vykladať iba dodávateľovi
- zodpovednosť dodávateľa, ak bola zmluva uzatretá sprostredkovateľom, alebo vyžadujú uzavretie zmluvy prostredníctvom sprostredkovateľa v osobitnej forme (napr. ustanovenie, ktoré vylučuje akúkoľvek zodpovednosť dodávateľa za obsah zmluvy, okolnosti jej podpisu aj v prípade, že za spoločnosť koná splnomocnenec)
- v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní (napr. rozhodcovská doložka ukrytá vo všeobecných obchodných podmienkach vylučujúca akúkoľvek pôsobnosť štátnych súdov)
- aby spotrebiteľ poskytol zabezpečenie splnenia svojho záväzku v hodnote neprimerane vyššej, ako je výška jeho záväzku vyplývajúca zo spotrebiteľskej zmluvy v čase uzavretia dohody o zabezpečení splnenia záväzku spotrebiteľa (napr. dojednanie, ktorým sa pohľadávka vo výške 250,00 € zabezpečuje záložným právom k nehnuteľnosti – rodinnému domu)
- požadujú od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie dodávateľom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa (napr. povinnosť spotrebiteľa uhradiť poplatky a náklady spojené s vymáhaním pohľadávky od ručiteľov)
- požadujú od spotrebiteľa, aby bol neprimerane dlho viazaný zmluvou aj keď pri uzavieraní zmluvy bolo zrejmé, že predmet zmluvy možno dosiahnuť v podstatne kratšom čase (napr. súhlas spotrebiteľa so spracovaním osobných údajov po dobu 10 rokov od splnenia záväzku)

- požadujú od spotrebiteľa uhradenie plnení, o ktorých spotrebiteľ nebol pred uzavretím zmluvy preukázateľne informovaný, ktorých úhrada nebola upravená v zmluve alebo za ktoré spotrebiteľ nedostáva dohodnuté protiplnenie (napr. dodávateľ požaduje uhradiť zmluvné poplatky a pokuty, s ktorými nebol spotrebiteľ oboznámený)

V prípade, že spotrebiteľská zmluva obsahuje neprijateľnú zmluvnú podmienku v takom znení, v akom už bola predošlým súdnym rozhodnutím vyhlásená za neprijateľnú zmluvnú podmienku a jej uzavretie bolo dosiahnuté za použitia nekalej obchodnej praktiky alebo úžery, je neplatná, teda aj neúčinná.

Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť zákonnej úpravy v Občianskom zákonníku v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. Týmto je napríklad myslené, že sa spotrebiteľ nemôže vzdať práva na odstúpenie od zmluvy, jednostranne vzdať práva na premlčanie, prípadne ho predĺžiť nad zákonnú mieru a podobne.

Pri pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv sa má za to, že platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.

Znevýhodnenie spotrebiteľa

Znevýhodnenie spotrebiteľa je úzko previazané spolu s posudzovaním neprijateľných zmluvných podmienok. K celkovému posúdeniu zmluvného vzťahu je nutné brať do úvahy i takzvané zabezpečovacie inštitúty, ktoré sa najčastejšie používajú pri jednotlivých zmluvách.

Zmluvná pokuta – sankcia za nesplnenie záväzkov zo zmluvy, pri ktorej treba posudzovať jej opodstatnenosť a výšku

Dohoda o zrážkach zo mzdy – súhlas spotrebiteľa, že v prípade jeho omeškania, prípade neplnenia záväzkov zo zmluvy oprávňuje veriteľa – dodávateľa, aby zrážal dlžnú čiastku z jeho mzdy. Posudzovať treba hlavne formu, oprávnenosť a výšku požadovaných zrážok.

Notárska zápisnica – spotrebiteľ – dlžník poskytne splnomocnenie dodávateľovi – veriteľovi na písanie notárskej v jeho mene, v ktorej prehlási existenciu a výšku svojho záväzku voči dodávateľovi. V niektorých prípadoch sa jedná o mimoriadne znevýhodňujúci prostriedok, pričom sa dá prehlásiť, že už v súčasnosti prekonaný.

Zmenka – zabezpečovací inštitút, ktorým sa de facto obchádza zákon o spotrebiteľských úveroch. Vystavením tzv. biano zmenky bez vyplnenej sumy a dátumu iba s podpisom si spotrebiteľ výrazne zhoršuje svoju pozíciu v prípade súdneho sporu. Podľa zákonných ustanovení však zmenka môže byť vystavená len na sumu 30% istiny, t.j. pôvodnej výšky úveru.

Rozhodcovská doložka / zmluva – forma dohody, kde sa dodávateľ so spotrebiteľom dohodnú na riešení sporov vzniknutých zo zmluvy pred samostatným rozhodcovským súdom. Rozhodcovský súd nie je štátnym súdom ale súkromnou organizáciou zriadenou podľa zákona č. 244/2002 Z.z. v platnom znení. Rozhodcovské doložky je nutné posudzovať individuálne a prípadné rozhodcovské rozsudky je možné napadnúť na štátnom súde v lehote 3 mesiacov od ich právoplatnosti.

Mediačná doložka – obdoba rozhodcovskej doložky, tu však konanie prebieha pred mediátorom, tzv. „mierotvorcom“ podľa zákona č. 420/2004 Z.z. v platnom znení, ktorého úlohou je zmieriť dve strany a nájsť spoločné riešenie. Často krát však je mediátor spriaznený s dodávateľom a prednostne hľadá len na jednu stranu sporu.

Predĺženie premlčacej doby – veľmi nebezpečná dohoda, a v mnohých prípadoch i nekalá zmluvná podmienka, v rámci ktorej si dodávateľ predĺži zákonnú premlčaciu dobu na dlhšiu alebo kratšiu dobu.

Voľba Obchodného zákonníka na zmluvný vzťah – má tiež v určitých prípadoch charakter nekalej zmluvnej podmienky nakoľko sa v súvislosti s týmto dojednaním aplikujú normy obchodného práva, ktoré sú v mnohých oblastiach nevýhodnejšie pre spotrebiteľa ako zmluvnú stranu (napr. premlčacia doba, záručná doba a pod.)

Záložné právo – dojednanie, ktorého prvoradou úlohou je zabezpečenie plnenia zo zmluvy, často krát však prioritne slúžiace za účelom získania dodatočných finančných prostriedkov. Pri záložnom práve treba najmä individuálne posudzovať oprávnenosť záložného práva a výšku pohľadávky alebo plnenia ním zabezpečeného. V niektorých prípadoch sa taktiež môže jednať o nekalú zmluvnú podmienku.

Fiduciálny prevod práva – zmluvný záloh – dnes už prekonaný inštitút, ktorý je pri nehnuteľnostiach v spotrebiteľskom práve zakázaný. Jeho podstatou je, že pri podpise zmluvy sa spotrebiteľ zaviazuje k plneniu a zároveň prevedie vlastnícke právo na dodávateľa – veriteľa, ktorý ho až po celom splatení záväzku alebo pohľadávky prevedie naspäť na spotrebiteľa – dlžníka.

Zdroje:

Občiansky zákonník v platnom znení

Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších právnych predpisov

Zákon č. 266/2005 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 102/2014 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho a o zmene a doplnení niektorých zákonov